

EL SANTUARI DE FOIX (Alt Penedès)

Torrelles de Foix - les Dous - les Planes

- ermita de Foix - santuari de Foix

- serra de Mas Florit - la Berna

Data: DIUMENGE 27 DE MAIG DE 2012

Desplaçament: AMB COTXES PARTICULARS

Lloc de sortida: PLAÇA DE L'ESTACIÓ DE VILANOVA I LA GELTRÚ

Coordinadors de la sortida: Janine Schouten (tel. 609323966)
i Joan Raventós (tel. 696373454)

Caminant pel costat de la riera de Pontons, poc abans d'arribar a les Dous (30/04/2012).

Descansant davant del Santuari de Foix. (30/04/2012)

Horaris previstos:

08.45 h - Concentració a la plaça de l'Estació de Vilanova.

09.00 h - Sortida cap a Torrelles de Foix.

09.30 h - Arribada a Torrelles de Foix. Esmorzar i desplaçament d'alguns cotxes a la Berna.

10.30 h - Inici de l'excursió.

11.00 h - Les Dous.

13.00 h - Santuari de Foix (visita a l'església, la cova, el tossal...). Dinar.

15.00 h - Reinici de l'excursió.

16.30 h - La Berna. Final de l'excursió.

17.00 h - Retorn cap a Vilanova.

17.30 h - Vilanova i la Geltrú

Com arribar a Torrelles de Foix (punt d'inici):

De Vilanova a Vilafranca per la C-15. Sortir a la sortida "Vilafranca sud". Es travessa Vilafranca i se surt per la carretera de Sant Martí Sarroca. Passat Sant Martí, al peu d'una gasolinera, es pren a mà esquerra la BV-2122. Passat el nucli de Can Croset, arribem a Torrelles de Foix. No entrem al poble, sinó que continuem per la carretera de Pontons i prenem, a mà dreta, el camí del cementiri. Aparcarem en els carrers urbanitzats d'aquesta zona. Després, ja a peu, travessarem amb molt de compte la carretera i entrarem al poble, fins a la plaça de la Vila, on esmorzarem.

Resum de l'itinerari:

Torrelles de Foix – l'Horta – riera de Pontons – les Dous – les Planes – cal Jutge – ermita de Foix – font dels Giberts – santuari de Foix (església, cova de la Verge, tossal de Foix...) – les Valls de Foix – serra de Mas Florit - can Guix - torrent de la Berna.

Opció Menuts: Torrelles de Foix - l'Horta - riera de Pontons - les Dous - retorn a Torrelles. Qui vulgui, pot pujar amb el vehicle fins al santuari de Foix per dinar conjuntament amb la resta del grup, visitar l'església, la cova de la Verge i el tossal de Foix.

Longitud: 9.5 km aprox. (3 km Menuts) - **Desnivell:** 400 m aprox. (25 m Menuts)

Dificultats que hi poden haver i altres qüestions a tenir en compte:

Hi ha una distància d'uns 3 km entre l'inici de l'excursió (Torrelles de Foix) i el final (torrent de la Berna). Al matí, desplaçarem alguns cotxes (en funció del nombre de conductors) al torrent de la Berna, perquè quan acabem l'excursió tots els conductors puguin tornar a Torrelles per anar a buscar els seus vehicles.

Al llarg de la riera de Pontons i a les Dous hi ha aigua i alguns bassals de certa profunditat. Cal vigilar a no rrelliscar i cal que tingueu cura dels menors.

Alguns trams del camí són pedregosos i amb arbustos punxencs típicament mediterranis. Cal vigilar i preveure alguna esgarrinxada a les cames si es va amb pantalons curts.

Hem previst fer algunes parades de REAGRUPAMENT. Cal que tothom les respecti per al benefici del grup. Els adults responsables dels menors hauran de vetllar per la seva seguretat. No es pot córrer durant el trajecte. Els menors no han de passar al davant de la persona que se situarà al capdavant i que farà el guiatge de l'itinerari. Vetlleu-ho, si us plau.

Material necessari (què cal portar):

Menjar: Caldrà portar l'esmorzar i el dinar. **Esmorzarem** a Torrelles de Foix (hi ha bars). **Dinarem** al santuari de Foix (caldrà carregar el dinar fins aquell punt).

Aigua: En trobareu a Torrelles de Foix, la font d'en Còvens, les Dous i la font dels Giberts, sempre abans d'arribar al santuari de Foix, on dinarem. Després de dinar no en trobarem cap.

Roba d'abric: Tot i que ja estem al mig de la primavera, i hi ha dies de temperatures altes, cal preveure que pot fer vent i temperatures més fresques a la zona del santuari, on de vegades hi bufa el vent. Convé portar roba d'abric i un impermeable per si fa vent o plou. Pel sol anirà bé una gorra, crema protectora i ulleres de sol.

Calçat adequat: Botes de muntanya (IMPORTANT) per evitar refredaments i torçades de peu.

Documentació: Targeta federativa, document d'identitat, targeta sanitària, etc.

Opcional: Prismàtics per gaudir de les vistes panoràmiques.

Descripció de l'itinerari:

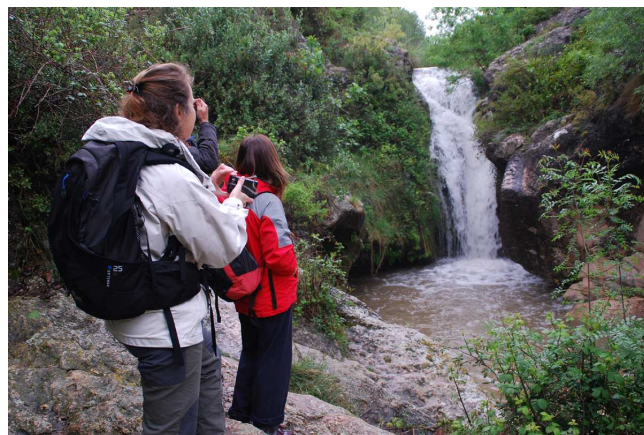
Itinerari extret del llibre A peu per l'Alt Penedès i revisat sobre el terreny el dia 30 d'abril de 2012.

Torrelles de Foix (370 m). Població documentada el 1185, situada al marge esquerre de la riera de Pontons, al límit nord-occidental de la comarca. El seu terme s'allarga al nord fins a les Llombardes i el coll de la Barraca, al límit amb l'Anoia, i abasta una bona part de la conca inicial del riu de Foix. L'estructura del poble és típicament rural, amb carrers estrets i cases amb arcs adovellats, que parteixen d'un carrer principal allargassat, antic camí de Santes Creus. Des del s. XVI, els Peguera, senyors de Foix, hi tenien un castell que va ser enderrocat per les tropes castellanes de Felip V –també van saquejar el poble– com a represàlia per haver donat suport a l'arxiduc Carles III i haver participat activament en la defensa de Barcelona durant la guerra de Successió. L'església parroquial de Sant Genís és del s. XVIII i va substituir les funcions parroquials de Santa Maria de Foix cap a finals del s. XIX. La població de Torrelles ha anat creixent en les últimes dècades gràcies a les llars de segona residència que s'agrupen, sobretot, en les urbanitzacions de Can Coral i la Plana de les Torres. Al mes d'octubre s'hi celebra la Fira de Tardor.

Situeu-vos a la plaça de la Vila i baixeu cap a la plaça de les Moreres pel costat d'una font. A mà esquerra deixeu un carreró on hi ha els antics safareigs. Preneu el carrer de la Font de l'Omeda, a mà dreta, i sortiu del nucli urbà seguint el camí dels Horts (PR), planer i encimentat, que recorre la part alta de l'Horta de Torrelles, una faixa de petits conreus que s'extén fins a la riera de Pontons. Camineu pel costat d'un allargassat rec d'aigua. Més enllà, el camí, que és planer, travessa uns camps conreats i s'acosta a la llera de la riera de Pontons arran d'una frondosa filera de plàtans. Travesseu un pont de fusta.

Font d'En Còvens. Està situada damunt el marge dret de la riera de Pontons, en una petita esplanada. Hi ha una roda de molí que fa de taula. L'aigua, molt bona i fresca, raja per un broc metàl·lic dins d'un petit bassiol i s'esmuny per un petit rec. A banda i banda de la font hi ha pedrissos per seure-hi. Aneu enrere uns metres i sense travessar el pont gireu a mà esquerra seguint una barana de fusta. A la riera hi ha una resclosa que alimenta el rec que heu anat seguint abans i que abasteix d'aigua l'Horta de Torrelles. Al final de la barana el sender baixa arran d'aigua. Avanceu pel costat de la riera, ombrejats per un túnel de plàtans. Deixeu un pont a la vostra dreta i continueu recte sense travessar la riera. Més enllà, el sender us alça un xic sobre la llera. Els arbres de ribera creen espais de gran bellesa.

Les Dous (385 m). **REAGRUPAMENT.** Indret molt popular situat en un bell indret sobre la riera de Pontons, molt visitat a causa de l'aigua que hi brolla en abundància en algunes èpoques de l'any. Hi arribeu per un extrem de l'esplanada principal on ragen –no sempre– els trenta-cinc brolladors de la font principal. Damunt de la font hi ha una pineda amb taules. Sota l'esplanada, a un nivell inferior, hi ha graelles per coure el menjar i una altra font. A l'altre extrem de la placeta, hi ha un dipòsit que vessa un doll continu d'aigua a la riera. Arran seu neix un camí excavat a la roca que us condueix a uns bells pèlacs naturals on la riera fa un salt de set metres d'alçada.

Deixeu la placeta principal i travesseu la riera de Pontons pel pont de les Dous, d'un sol arc. A l'altra banda, pugeu pel camí esglaonat de l'esquerra (PR). Al capdamunt, sortiu a un camí ample i aneu a mà dreta, cap a la carretera. **ATENCIÓ, TRÀNSIT DE VEHICLES. REAGRUPAMENT!** Seguiu la carretera BV-2122, de Torrelles a Pontons, a mà esquerra. Al cap d'uns cent metres, deixeu-la i preneu-ne una altra que puja cap a la Plana de les Torres i el santuari de Santa Maria de Foix. Guanyeu alçada. A l'altra banda de la riera de Pontons (SW) hi ha el turó del Clapí Vell, amb la seva creu al cim. La carretera va retombant cap a la dreta i guanya panoràmica cap al terme de Pontons.

Camí de Cal Jutge. Deixeu la carretera de la Plana de les Torres, que fa un revolt a mà esquerra, i el camí del Gatell, que se'n va cap a la dreta (E), i preneu el camí de Cal Jutge (N), menys fressat i més pedregós, que puja pel costat de camps d'ametllers i d'oliveres. Hi ha sòlids marges de pedra seca que delimiten els camps i alguna barraca també de pedra seca. Assoliu l'altiplà conreat de les Planes, des del qual ja veieu el santuari de Foix (N) encimbellat damunt d'un penyal. El camí planeja. A prop del camí, a l'esquerra, veiem una sòlida **barraca de pedra seca**, en un camp d'oliveres i ametllers. Es tracta d'un bell exemplar de barraca de vinya, de planta rodona, reforçada amb un contrafort que li ceneix la base. Al sostre hi ha un pa de terra amb lliris blaus plantats. Aquestes plantes, també anomenades lliris de barraca, fan una atapeïda xarxa d'arrels finíssimes que compacten la terra del teulat, i així s'aconsegueix que no hi hagi filtracions d'aigua a l'interior de la barraca. Continueu pel camí principal, que travessa els conreus de les Planes i us va acostant a les cases de la urbanització Can Coral. Al cap d'uns minuts, passeu prop de Cal Rei, una antiga masia amb cobert adossat on guarden el tractor i les eines agrícoles.

Cal Jutge (488 m). Antiga masia, amb teulat a dos vessants, situada a les Planes, al límit occidental de la urbanització Can Coral. Es dona el cas que en aquest sector de les Planes s'hi troben agrupades un bon nombre de masies amb noms tan curiosos com Cal Rei –que hem vist fa poc-, Cal Deu, Cal General, Cal Jutge, Cal Governador, Cal Paperines, Cal Blanc i Cal Negre. Envolteu Cal Jutge per la dreta fins a la façana posterior i seguiu un camí que guanya alçada (N) entre vinyes. El camí mor ben aviat en un carrer de la urbanització Can Coral. Aneu tot recte pel carrer del Xop. Més amunt, el carrer gira a mà dreta i sortiu a un altre carrer transversal. Aneu a mà esquerra (W). Al cap de 50 metres, just abans d'un **gran dipòsit d'aigua**, gireu a mà dreta i passeu entre aquest dipòsit i la tanca d'una casa. De seguida trobeu un trencall (pal indicador). Aneu a mà esquerra (NW) per un sender que perd alçada.

Ermita de la Mare de Déu de Foix (498 m). **REAGRUPAMENT.** Està situada dins d'un fondal, en el lloc on, segons la tradició, la imatge de la marededéu de Foix fugia del sarró del pastor cada vegada que aquest la baixava de la cova

on va ser trobada. L'ermita va ser erigida l'any 1707, durant la guerra de Successió, com a exvot de la família Peguera a favor de la causa austriacista. És de petites dimensions, de planta rectangular i amb volta de canó. El portal és neoclàssic amb un frontó que acull l'escut d'armes dels Peguera. El sostre es veu sobrealçat. Al seu interior hi ha una petita fornícula amb una petita reproducció de fusta de la marededéu de Foix i un altaret. Hi acostuma a haver nombrosos exvots dels fidels que hi acudeixen. Antigament, la processó que sortia de Torrelles per pujar al santuari de Foix feia una parada davant l'ermita en honor a la verge i en memòria del pastor.

Deixeu l'ermita a l'esquerra i continueu pel camí, que fa un gir a mà dreta i s'enfila pel vessant oposat del fondal (SE). Guanyeu alçada per una pineda que es regenera d'antics incendis. El camí assoleix una carena ampla i més enllà entra en una pineda adulta.

Camí dels Giberts. És l'antic camí carreter que pujava a la masia dels Giberts des del veïnat de Puigbell. Aneu a mà esquerra (N) (PR), de cara amunt. Ben aviat apareix damunt la carena el santuari de Foix i uns metres ensota, les parets enrunades de la masia dels Giberts, envoltades de pins. En trobar una gran roca, preneu a mà esquerra el sender dels Giberts, que entra al bosc i surt a un altre camí ample, que cal seguir en la mateixa direcció.

Font dels Giberts (550 m). Està situada a l'entrada d'una esplanada, a mà dreta, sota el camí. L'aigua, fresca i abundant, raja dins un antic safareig i s'escola cap a una bassa enclotada. L'indret està ombrejat per pins i alzines frondosos.

A l'entrada de l'esplanada, cal prendre un sender (PR), que s'endinsa en un alzinar exuberant i obac. Més amunt, guanyeu alçada per una pineda. Cal no perdre els senyals. Assoliu la carena i hi trobeu la carretera d'accés (PR C-150) que baixa tot recte. Aneu a mà dreta (NE), per un camí encimentat que recorre la base del turó on s'aixecava el castell de Foix, esmentat el 1067 com a límit del castell de Pontons. En queda ben poca cosa, només uns panys de muralla que devien formar part de la fortificació.

VISITA I DINAR

Santuari de Santa Maria de Foix (645 m), construït al cim de la carena. Per un portal accedim al baluard que tancava el conjunt d'edificacions de l'antiga rectoria. Una escala ampla us alça fins al temple. La portalada és senzilla, d'una tipologia força emprada a finals del s. XIII en edificis civils i religiosos. La nau és rectangular i de petites dimensions, amb volta de canó. A llevant té un absis poligonal de sis cares que substitueix l'original. A ponent, un campanar d'espadanya de quatre ulls. Pel nord, les parets de l'església estan fetes arran de la cinglera, damunt les valls de Foix. Sembla que abans del s. X ja hi havia una església que depenia del castell. De fet, la primera notícia que es refereix a l'església de Foix es remunta a l'any 608. Els documents diuen que fou reedificada el 730. La construcció actual se situa cap als s. XII-XIII. Reformes posteriors en èpoques baix-medievals i moderna hi van incorporar elements de tradició romànica, gòtica i barroca. Va ser durant molt de temps l'església parroquial de Torrelles, però la mort violenta del seu rector l'any 1892 i les queixes dels torrellencs perquè el temple parroquial era massa allunyat del poble va fer que en

perdés la titularitat. Poc després, un temporal va fer caure el campanar i el temple es va anar degradant. Durant la guerra civil s'hi van produir molts desperfectes i es va destruir la talla bruna de fusta, de factura romànica (s. XIII), de molta devoció popular i declarada patrona del Penedès. Popularment era tinguda com a germana de la marededéu de Montserrat i de la de Penafel. La restauració del santuari, impulsada per l'entitat torrellenca Amics del Foix, es va iniciar el 1981. L'any 1985 s'hi va localitzar un frontal de sarcòfag amb l'escut dels Cervelló, que van ser senyors de Foix entre els s. XIII i XIV. I el 1987 es va tornar a consagrar el temple. L'església es pot visitar cada primer diumenge de mes al matí i el dilluns de Pasqua, que s'hi celebra un aplec molt concorregut. Des del 2001, la vigília de Sant Joan s'hi celebra l'arribada de la flama del Canigó. Una escala metàl·lica accedeix a una torre de planta quadrada, des d'on es contempla una vasta panoràmica de la comarca fins a la línia marítima.

Cova de la Verge. S'hi accedeix a través d'una reixa, que normalment està oberta. Segons la tradició, la marededéu de Foix va ser trobada a l'interior d'aquesta cova per un pastor. En l'actualitat, hi ha una placa de marbre amb un relleu de la marededéu de Foix. Unes escaletes permeten anar fins al fons mateix de la cova. Cal portar llanternes.

Un cop havent dinat, deixem el santuari a la nostra esquena i caminem per la carena, en direcció al tossal de Foix. Abans d'arribar-hi, prenem a mà dreta un sender (fita de pedres) que perd alçada amb rapidesa, amb tendència cap a l'esquerra (SE), pel vessant sud del tossal de Foix, que està cobert de vegetació arbustiva. El sender fa una llaçada cap a la dreta i, després, cap a l'esquerra. Poc més avall, es bifurca. Totes dues branques es retroben més avall.

Camí dels Giberts a les Valls de Foix (541 m). Aneu a mà esquerra (E) i perdeu alçada. El camí fa un retomb a mà esquerra i recorre la base del tossal de Foix. Sota el camí podeu veure una barraca de pedra seca, que pot ser un bon aixopluc d'emergència per a quatre o cinc persones. Poc més enllà, el camí retomba a mà dreta i baixa fort.

Camí de les Valls de Foix a Mas Florit (476 m). Aneu a mà dreta (S) i pugeu per una obaga. Si mireu el fondal de Foix, sota vostre, a mà esquerra, veureu una bona panoràmica de la masia de les Valls de Foix i els seus camps de conreu, situats al costat del riu. Arribeu al capdamunt de la pujada i poc després deixeu un camí a mà dreta i comenceu a baixar per un camí més ample que entra en el bosc. Al final, la baixada s'accentua.

Camí de les Valls (444 m). Deixeu a mà esquerra (NE) el camí que baixa cap a la masia de les Valls i continueu pel de la dreta (SE), que perd alçada suaument per una pineda.

Serra de Mas Florit (422 m). Aneu avançant per aquesta serra, que és un braç carener suau i allargassat que perd alçada cap al sud-est, entre el riu de Foix, al nord, i el torrent de Can Guix, al sud. Més avall, el camí surt del bosc i travessa una planúria. A mà esquerra (NE) hi ha les cases de Cal Via. Camineu pel costat de vinyes de raïm negre. Deixeu a mà esquerra el camí de Mas Florit i continueu per la carena (SE). Guanyeu un xic d'alçada i traverseu una petita pineda. Quan sortiu de la bosquina, veieu a l'altra riba del riu de Foix, a l'esquerra, el Mas Florit. Torneu a guanyar alçada i entreu de nou al bosc. En aquest punt, deixeu el camí carreter, que va pel vessant esquerre, i seguïu un sender boscà que recorre el fil mateix de la carena.

Can Guix (390 m). Antiga edificació situada en un bell indret solitari, envoltada de pins, al turó de Can Guix. L'esplanada principal és flanquejada per panys de mur fortificats. Al fons hi ha una munió de parets i habitacles enrunats. Deixeu el conjunt a la vostra esquerra i baixeu per sota el xamfrà del mur sud, fet de pedra ben escairada. Heu de recórrer la base del mur, cap a llevant (E), fins a retrobar el camí carreter que heu deixat poc abans, que fa un retomb tancat. Preneu-lo tot recte (E). Deixeu un camí a mà dreta i, més avall, dins del bosc, trobeu un trencall. Gireu a mà dreta (SE). Poc després el camí travessa una extensa plana coberta de vinya i entra en una pineda molt espessa i obaga.

Torrent de la Berna (330 m). Aquest fondal recull les aigües que baixen del vessant sud de la carena de Foix i les ajunta amb les del riu de Foix poc més avall. L'indret és molt obac, amb plàtans, pins i alguna alzina de gran envergadura que es disputen la poca llum que entra fins al fons de la clotada. Pugeu per un camí que surt a una pista ampla. El paisatge s'obre. Davant nostre, un bon panorama de vinyes i masies disseminades. **Final de l'excursió.**

Mapa de la zona:

Del mapa FONT-RUBÍ - SERRA DE LA LLACUNA (1:20.000) Editorial Piolet, 2010

NOTES:

Aquesta activitat de muntanya està organitzada pel Grup de Muntanya en Família (GMeF) de l'Agrupació Excursionista Talaia i s'adreça als membres de l'entitat adscrits al GMeF.

D'acord amb allò que marca la legislació per a les activitats esportives¹, **tots els participants a les activitats del GMeF hauran de disposar de la llicència federativa de l'any en curs.**

Els infants i joves que participen en aquesta activitat de muntanya hauran d'anar acompanyats dels seus pares o altres familiars que se'n faran responsables.

¹ Decret 58/2010, de 4 de maig, de les entitats esportives de Catalunya, i Decret legislatiu 1/2000, de 31 de juliol, pel qual s'aprova el Text únic de la Llei de l'esport.